

Az osztályozó vizsgák követelménye

Történelem és társadalomismeret tantárgyból

9-12. osztály

(4 osztályos képzés)

Keretek

A történelem és társadalomismeret tantárgyból tett osztályozó vizsga két részből áll: írásbeli és szóbeli részből. Mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsga felöleli az adott évfolyam teljes (fél)évi anyagát.

Az írásbeli vizsga egy rövid válaszokat igénylő feladatlap megoldásából áll, melyre 45 perc áll a tanuló rendelkezésére. A feladatlap megoldása során történelem atlasz nem használható. A feladatlapra 50 pont adható.

A szóbeli vizsga során az adott év anyagának főbb témaköreihez igazodó számú, de minimum 4, előre elkészített tétel közül húz egyet a tanuló. A tétel kifejtésére 15 perc áll a tanuló rendelkezésére, melyből 5 fordítható a felkészülésre. A felelet során a történelem atlasz használható. A szóbeli feleletre 50 pont adható. A szóbeli felelet értékelése során a szóbeli történelem érettségi értékelési szempontjai az irányadók.

A két vizsgarész egyesített pontszáma alapján születik meg a végleges érdemjegy, az alábbiak szerint:

0- 50 pont = elégtelen
51- 62 pont = elégséges
63- 74 pont = közepes
75- 87 pont = jó
88-100 pont = jeles

Az egyes évfolyamokon megkövetelt tudásanyag az alábbi:

9. évfolyam:

I. ŐSI TÁRSADALMAK

Teremtés és(vagy) evolúció. Feltételezett emberelődök, ősemberek. – Az őskor eszközei és életmódja. – Az újkor eszközei és életmódja. – A fémek megjelenése. – Az őskori ember hiedelemvilága és a művészet kezdetei.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, neveket: régészet (archeológia), földtan (geológia), embertan (antropológia), őslénytan (paleontológia), előember, Australopithecus, Homo habilis, Homo erectus; őember, Homo sapiens, neander-völgyi ember, cro-magnoni ember; olduvai hasadék, jávai, pekingi lelet, Rudabánya, Vértesszőlős, Neander-völgy, Tata, Érd, Subalyuk, Crô-magnon; őskor (paleolitikum), újkőkor (neolitikum); a zsákmányoló és termelő életmód; réz-, bronz- és vaskorszak; demográfiai robbanás, letelepült életmód; totemizmus, mágia, barlangfestészet, Teilhard de Chardin.
- Ismerje az evolúciós elmélet antropológiai vonatkozásait, bizonyítékait, s a teória hézagait.
- Tanulja meg, hogy a leletanyag szerint az első feltételezett emberelődök 70 millió évvel ezelőtt éltek, s a feltételezett fejlődési sor láncszemei nem egyenes vonalú fejlődést mutatnak.
- Tudja, hogy a biológiai fejlődést számos tényező (pl. éghajlati és földtani változások)

sora idézte elő.

- Tudja, hogy a paleolitikum több mint 1 millió évvel ezelőtt és a neolitikum kb. 10 ezer évvel ezelőtt kezdődött.
- Magyarázza meg, mi a különbség a zsákmányoló és az élelemtermelő életmód között.
- Kr. e. 8-6. évezredben a földművelés kialakulása a letelepült életmódot hozta létre, létrejöttek az első falvak és városok. A neolit korszakban alakult ki az ipari és a kereskedelmi tevékenység.
- A halálozási szám csökkenése, a születések számának növekedése demográfiai robbanáshoz vezetett, biztosította az emberiség fennmaradását.
- Tudja a tanuló, hogy a rézkorszak kb. Kr.e. a 4. évezredben, a bronzkorszak kb. Kr.e. a 3. évezredben kezdődött.
- Az őskor utolsó szakaszában, kb. Kr.e. a 2. évezred közepén kezdődött a vaskor.

II. AZ ÓKORI KELETI CIVILIZÁCIÓK

Mezopotámia (Sumer, Akkád, Babilon, Assíria)* – Az ókori Egyiptom* – Palesztina, a Biblia földje* – Fönícia, a kereskedők országa – Távol-Kelet: India, Kína – Óperzsa Birodalom

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, neveket: Mezopotámia, Tigris, Eufrátesz, Sumer, öntözéses földművelés, zikkurat, templomgazdaság, kisparaszti birtok, önellátó gazdálkodás, városállam, istenkirály, papság, hivatalnokok, despotizmus, Akkád, Babilon, Óbabiloni Birodalom, Hammurapi törvényei, ékírás, Assíriai katonaállam, Újbabiloni Birodalom
- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, neveket: Nílus, Egyiptom, fáraó, Ménész, piramis, Amon-papság, tartomány, ekés földművelés, vízemelő, parasztság, kézművesek, közmunka, patriarchális rabszolgaság, Amenhotep, Aton-kultusz, II. Ramszesz, hieroglif írás, papirusz, múmia, politeizmus.
- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, neveket: India, Indus, Gangesz, Asóka, kasztrendszer, brahmanizmus, buddhizmus, a lélekvándorlás tana.
- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, neveket: Kína, Huang-ho, Jangce, Selyemút, Sang-, Csou-, Csin-, Han-dinasztia, Lao-ce, Kung-fu-ce, kínai tartományok, Nagy Fal, Nagy Csatorna.
- Kis-Ázsia, korlátozott királyi hatalom, öntözés nélküli földművelés.- Fönícia, kereskedő városok, kereskedelmi telepek, hangjelölő írás.
- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, neveket: Kánaán, Palesztina, Jordán, héber törzsek, Ábrahám, Mózes, filiszteusok, teokratikus állam, Izrael, Júdea, Saul, Dávid, Jeruzsálem, Salamon, Jehova, próféták, deportálás, babiloni fogság, monoteizmus, Ószövetség, Biblia, kanonizáció.
- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, neveket: Előázsia, Iráni fennsík, médek, perzsák, állattenyésztő nomádok. Kürosz, Óperzsa Birodalom, I. Dareiosz, szatrapa, Perszopolisz, Zarathuszttra, vallási dualizmus.
- Legyen képes a tankönyvön kívüli forrásokból szerzett ismereteiről beszámolni.
- Ismerje fel a földrajzi és természeti viszonyok, a folyam menti viszonyok és a kialakult gazdasági, társadalmi politikai viszonyok közötti összefüggést.
- Ismerje fel a regionális helyzet alapján, hogy miért lett Mezopotámia a "népek országútja".
- Ítéld meg az első államok létrejöttének jelentőségét az emberiség történetében.

- Fedezze föl a logikai összefüggést a kultuszközpont, uralmi központ és a város létrejötte közt.
- Egy keleti város tervrajza alapján mondja el a város főbb funkcióit.
- Keressen közös sajátosságokat az ókori keleti vallások tanításaiban.
- Ismerje fel, miért magasabbrendű vallási gondolkodás a zsidó nép monoteizmusa a politeizmusnál.
- Ismerje a legfontosabb történeteket az ószövetségi Bibliából.
- A témakörre vonatkozóan tudjon összeállítani és használni kronológiai táblázatot.

Fontosabb évszámok:

Kr.e. 4. évezred: Az ókor kezdete; a folyam menti birodalmak kialakulása

Kr.e. XVIII.sz. : Hammurapi törvényei Babilonban

Kr.e. XV-XIV. sz. : A héber törzsek bevonulása Kánaánba

Kr.e. 721 Izrael Asszíria uralma alatt

Kr.e. 586 Júda babiloni fogságának kezdete

Kr.e. 525 : A perzsák véget vetnek Egyiptom függetlenségének

Kr.e. V.sz. : Az ószövetségi iratok kanonizálása

III. AZ ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

A görög föld. – A krétai és a mükénéi kultúra. – A poliszok születése. – A görög gyarmatosítás. – A görögöket összetartó erők. – A görög mitológia. – Az arisztokrácia és a démosz küzdelme Athénban* – Spárta, a katonaállam* – A görög-perzsa háborúk. – Az athéni demokrácia virágkora. – A poliszrendszer válsága. – Művészetek, tudományok* – Makedón világbirodalom. – Hellenisztikus államok. – A hellenizmus műveltsége.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, neveket: Balkán félsziget, Égei-tenger, Kréta szigete, akhájok, iónok, aiólok, Mükéné, Trója, Homérosz, Iliász, Odüsszeia, zsámányszerző háború, dórok, görög gyarmatosítás, olimpiai játékok, mitológia, Zeusz, Pallasz Athéné, Apollón, Aphrodité, arisztokrácia, démosz, arisztokratikus köztársaság, teljes jogú polgár, metoikosok (idegenek), rabszolgák, arkhón, városi tanács, Drakón, Szolón, adórszolgátság eltörlése, türannis, Kleiszthenész, népgyűlés, sztratégosz, választás, sorsolás, cserépszavazás, Poloponnészosz, Lakónia, Spárta, körülakók, helóták, arisztokratikus államszervezet, katonai nevelés, I.Dareiosz, Miltiadész, Marathón, Xerxész, Leonidász, Thermopülai szoros, Themisztoklész, Szalamisz, déloszi szövetség, Periklész, az athéni demokrácia virágkora, hegemonia, a peloponnészoszi háború, makedónok, II. Philipposz, Parthenon, Müron, Pheidiasz, Thalész, Szokrátesz, Platón, Arisztotelész, filozófia, Aiszkülosz, Szophoklész, Euripidész, Arisztophanész, Hérodotosz, Thuküdidész, Nagy Sándor, Alexandria.
- A tanuló magyarázza meg, milyen összefüggés van a földrajzi környezet és a poliszrendszer kialakulása között.
- Hasonlítsa össze Athén és Spárta gazdasági, társadalmi és politikai berendezkedését.
- Értékelje Szolón, Kleiszthenész és Periklész államférfiúi nagyságát.
- Hasonlítsa össze az athéni demokráciát az ókor Kelet államainak despotizmusával, és a mai demokráciával.
- Tudja, hogy a görög műveltség képezi az európai műveltség alapját.
- Mutassa be, milyen hatást gyakorolt a hellenizmus a kultúra fejlődésére.
- Értékelje Nagy Sándor történelmi szerepét.
- Gyűjtsön képeket Hellász művészeti alkotásairól.

- A témakörre vonatkozóan tudjon összeállítani és használni kronológiai táblázatot.

Fontosabb évszámok:

kb. Kr.e. 1600 körül: akhájok, iónok, aiólok benyomulása a Balkán déli részére.
 Kr.e. 1200 körül: a dórok megjelenése
 Kr.e. 621: Drakón törvényei
 Kr.e. 594: Szolón alkotmánya
 Kr.e. 508: Kleiszthenész reformjai
 Kr.e. 492-479: a perzsa háborúk
 Kr.e. 490: Marathón
 Kr.e. 480: Thermopülai, Szalamisz
 Kr.e. 443-429: Periklész első sztratégosz Athénban
 Kr.e. 431-404: a peloponnészoszi háború
 Kr.e. 338: Hellász makedon uralom alá kerül
 Kr.e. 331: Perzsia meghódítása

IV. A RÓMAI BIRODALOM

Itália természeti viszonyai. – Róma a királykorban. – A köztársasági Róma. A plebejusok küzdelme az egyenjogúságért. – Itália meghódítása. – A pun háborúk. – A köztársaság válsága. – Reformkísérletek – A köztársaság bukása. – Augustus principátusa* – A római vallás. – A principátus császárai. – A provinciák. Pannónia. – A keresztyénség kialakulása és elterjedése* – Keresztyénüldözések. – A keresztyén hittételek egységesülése. – A császárság utolsó évszázadai. – A népvándorlás* A Nyugatrómai Birodalom bukása. – A római műveltség*

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat és neveket: Itália, etruszkok, Latium, Tiberis, latinok, Romulus, Remus, Róma, patríciusok, plebejusok, szenátus, consul, dictator, légio, népgyűlés, néptribun, vétőjog, Karthágó, punok, Hispánia, Szicília, Scipió, provincia, antik proletariátus, Gracchusok, városi, falusi rabszolgák, gladiátorok, Spartacus, triumvirátus, Caesar, Augustus, császárság (principatus, dominatus), római istenek, Colosseum, Traianus, Pannónia, limes, Aquincum, Savaria, Arrabona, Scarbantia, Sopianae, Gorsium, amfiteátrum, Dácia, Galilea, Názáret, Mária, József, Betlehem, Jézus, Messiás, Megváltó, Krisztus, Heródes, apostolok, utolsó vacsora, Pontius Pilatus, Máté, Márk, Lukács, János, Újszövetség, evangélium, Diocletianus, vértanú (mártír), latifundium, colonus, Constantinus, Konstantinápoly, Bizánc, népvándorlás, barbárok, germánok, Nyugatrómai Birodalom, Keletrómai Birodalom, Cicero, Vergilius, Horatius, Ovidius, Tacitus, Seneca, Marcus Aurelius, Augustinus.
- Róma történetének vizsgálatával hasonlítsa össze a királyság, a köztársaság és a császárság korának gazdasági, társadalmi és politikai viszonyait.
- Ismerje fel a hódítások okait.
- Hasonlítsa össze két ellentétes felfogású történelmi forrásból vett részleteket.
- Fejtse ki Róma és a provinciák kapcsolatának előnyös és hátrányos oldalait.
- Tudja, hogy a római hódításoknak pozitív oldalai is voltak: az ókori kultúra összegzése és közvetítése a következő korok számára.
- Fejtse ki, hogy a válságban lévő Római Köztársaság számára miért éppen a hellenikus istenkirályság államformája jelentett megoldást.
- Legyen képes a keresztyénség történetének eseményeit a Római Birodalom történetével szinkronba hozni.

- Vitassák meg a tanulók, melyek voltak a keresztyénség gyors elterjedésének okai.
- Készítsenek tablót a római civilizáció ránk maradt emlékeiből.
- Készítsen a tanuló vázlatot az antik világ felbomlásának legfontosabb okairól.

Fontosabb évszámok:

kb.Kr.e. 753: Róma alapítása
 kb.Kr.e. 510: a köztársaság kezdete
 Kr.e. 494: a néptribunusi intézmény (vétójog)
 Kr.e. 450: XII táblás törvények
 Kr.e. 445: érvényes házasság patríciusok és plebejusok között
 Kr.e. 367: a Licinius-féle földtörvény
 Kr.e. 366: az egyik consul plebejus
 Kr.e. 326: az adósrabszolgaság eltörlése
 Kr.e. 246-146: a pun háborúk
 Kr.e. 133-122: a Gracchusok reformmozgalma
 kb.Kr.e. 107: Marius hadseregreformja (zsoldosok)
 Kr.e. 82- 79: Sulla diktatúrája
 Kr.e. 73-71: a Spartacus vezette rabszolga felkelés
 Kr.e. 60: az első triumvirátus
 Kr.e. 49-44: polgárháború, Caesar diktatúrája
 Kr.e. 31-Kr.u.14: Augustus principátusa
 Augustus uralkodása alatt: Jézus születése. A keresztyén időszámítás kezdete.
 Kr.u. 10 körül: Pannónia provincia
 Kr.u. 117: a Római Birodalom legnagyobb kiterjedése (Traianus)
 Kr.u. 287-305: Diocletianus dominátusa
 Kr.u. 313: a milánói rendelet a keresztyén vallás szabad gyakorlására
 Kr.u. 370 körül: a népvándorlás kezdete
 Kr.u. 395: a Római Birodalom kettészakadása
 Kr.u. 451: a catalaunumi csata (Aetius, Attila)
 Kr.u. 476: a Nyugatrómai Birodalom bukása

V. A KORA KÖZÉPKOR (V-X. SZ.)

Germán királyságok a Nyugatrómai Birodalom területén – Nagy Károly birodalma* – A feudális társadalmi és gazdasági rend kialakulása – Az egyház. A Pápai Állam létrejötte* – A Bizánci Birodalom és a keleti keresztyénség* – Európa 1000 körül – Az iszlám és az arab világ* – Kína és India – A kora középkor kultúrája.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: király, királyság, földesurak, jobbágyok, hűbérbirtok.(feudum), hűbérúr, hűbéres, hűbériség, feudalizmus, hűbéri lánc, feudális anarchia, majorság, jobbágytelek, feudális szolgáltatások, robot, terményjáradék, legelőváltó-és kétnyomásos földművelés, önálló gazdálkodás; egyházszerkezet, püspökök, pápa, pápaság, világi papság, szerzetesek, bencések, kolostor, remete, apáca, szent, egyházszakadás, nyugati (római) keresztyénség, keleti (ortodox) keresztyénség; a bizánci művészet; iazlám, Korán, kalifa, mór stílus.
- Ismerje ezeket a neveket: Odoaker, Chlodvig, Martell Károly, Nagy Károly, Kis Pippin, I.Leó, Nagy Szent Gergely, Nursiai Szent Benedek, Justinianus, I.Ottó, Cirill, Metód, Rurik, Mohamed.
- Ismerje fel a tanuló a Képes Történelmi Atlaszban és a megfelelő történelmi falitérképen

a tanult országokat, helyneveket, és legyen képes a történelmi térnek a kora középkorban bekövetkezett változásait önállóan felismerni: Odoaker Királysága, Frank Királyság, Frank Birodalom, Aachen, Pápai Állam, Róma, Ravenna, Bizánci Birodalom, Franciaország, Németország, Német-római Császárság, Dánia, Svédország, Norvégia, Anglia, Morvaország, Csehország, Lengyelország, Novgorod, Kijev, Kijevi Fejedelemség, Horvát Királyság, Szerb Fejedelemség, Bolgár Birodalom.

- Ismerje ezeket az évszámokat:
V-X.sz.:A kora középkor.Az európai feudális államok kialakulása
622 : Mohamed menekülése Medinába
754 : A Pápai Állam létrejötte
768-814 : Nagy Károly Frank Birodalma
800: Nagy Károly császárrá koronázása
962: A Német-római Császárság létrejötte (I.Ottó)
1054: Az egyházszakadás
- Értse meg a tanuló, hogy a limesen túli területek népei és a nagy népvándorlás következtében a Nyugatrómai Birodalomba nyomuló népek miként hozták létre a középkor államalakulatait.
- Fejtse ki a tanuló a keresztyénség felvételének, az egyház szerepének jelentőségét a kora középkori Európa megszületésében,
- Értsék meg, hogy a rabszolgatartó rendszer összeomlása után, a nagy gazdasági visszaesést követően miként jött létre Nyugat-Európában az új, magasabb szintű gazdasági-társadalmi rendszer, a feudalizmus.
- Magyarázza meg, hogy a jobbágyok érdekeltté válása miként hatott a termelésre az V-X.sz.közötti időszakban.
- Gyűjtsön információkat a könyvtárban a kolostorokról és a szerzetesek életéről.
- Fejtse ki, hogyan függ össze az iszlám vallás és az arab hódítás.
- Rajzoljon térképvázlatot Európa 1000 évvel ezelőtti államairól.

VI. A MAGYARSÁG SZÜLETÉSE

Az ősmagyarság kialakulása – A vándorló magyarság élete* – Honfoglalás és letelepedés.

- A tanulók ismerjék ezeket a fogalmakat: nyelvrokonság, finnugor nyelvcsalád, őshaza, családi-nemzetségi közösség, nomadizáló, állattenyésztő életmód, törzs, törzsszövetség, törzsfő, kende, gyula, fejedelem, táltos, honfoglalás, gyepű, "kalandozások".
- Ismerjék ezeket a neveket: Levedi, kazárok, kabarok, Álmos, Kurszán, Árpád, avarok, morvák, szlávok, Szvatopluk, székelyek; Lél (Lehel), Botond, Bölcs Leó, Bíborbanszületett Konstantin.
- Ismerjék fel a Képes Történelmi Atlaszban és a megfelelő történelmi falitérképen ezeket a földrajzi helyeket: Urál hegység, Ob, Tobol, Irtisz, sztyeppeövezet, Volga, Káma, Don, Dnyeper, Al-Duna, Baskíria (Magna Hungaria), Kazárország, Levédia, Etelköz, Kárpát-medence, Nagymorva Birodalom, Vereckei-hágó, Szentgallen, Merseburg, Augsburg.
- Ismerjék ezeket az évszámokat:
Kr.u.kb.350-400: A Volga-Káma összefolyásának vidéke (Baskíria) az "előmagyarság" önálló néppé szerveződése
kb. 680: A magyarok a Kazár Birodalomban (Levédia)
kb. 830: A magyarok Etelközben
895: A honfoglalás kezdete, vereckei hágó

955: Az augsburgi vereség

- Gyűjtsenek szavakat a finnugor nyelvrokonság bizonyítására.
- Mutassák be a térképen a vándorlás fő állomáshelyeit és a honfoglalást.
- Fejtsék ki, milyen hatással volt a vándorlás a magyar nép nyelvére (jövevényszavak!), összetételére, társadalmára, műveltségére, életformájára.
- Számoljanak be néhány, a honfoglaló magyarokra vonatkozó forrásról.
- Ismerjék fel a földrajzi környezet hatását az életmód változásában.
- Ismerjék fel az életmód változásának hatását a szervezeti, együttélési, közösségi formákra (család, nagycsalád, nemzetség, törzs, törzsszövetség).

10. évfolyam

AZ ÉRETT KÖZÉPKOR (X-XIII.SZ.)

Hűbériség, lovagi élet, lovagi kultúra. – A középkori egyház. – Falusi élet és mezőgazdaság. – A városok felvirágzása – A kézműipar és kereskedelem* – A középkori gondolkodás és kultúra* A román és a gótikus stílus.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: feudalizmus, királyi udvar, herceg, gróf, báró, lovag, minnesänger, trubadúr, lovagi költészet, investitúraharc, keresztes hadjáratok, Szentföld, háromnyomásos művelési mód, jobbágyság, jobbágyságok, jobbágysági szolgáltatás, szabad költözés, zsellér, árutermelés, pénzgazdálkodás, polgárság (kézművesek, kereskedők), középkori város, városi kiváltságok, városi önkormányzat, céh, céhszabályok, inas, legény, mester, kontár, levantei kereskedelem, Hanza-városok, bank, szent, ereklye, legenda, zarándok, eretnek, inkvizíció, kiközösítés, kolduló rend, egyetem (universitas), teológia, gregorián ének, román és gótikus stílus.
- Ismerje ezeket a neveket: II. Orbán pápa, Bouillon Gottfried, VII. Gergely pápa, IV. Henrik, Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Roger Bacon.
- Ismerje fel a tanuló a Történelmi Atlaszban és a megfelelő történelmi falitérképen a témakörben feltüntetett országokat, helyneveket: Szentföld, Jeruzsálem, Bizánc, Latin Császárság, Cluny, Canossa, Worms, Velence, Genova, Észak-Itália, Flandria, Hanza-városok, a nevezetes középkori egyetemek városai.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
X-XIII.sz.: Az érett középkor
1075-1250: A pápaság és a császárság küzdelme
1096-1291: Keresztes hadjáratok
- Ismerje fel a tanuló a lovagi eszmények máig élő hatását.
- Ismerje fel a cluny-i reform jelentőségét a pápaságnak a császári hatalommal folytatott harcát.
- Ismerje a keresztes hadjáratok okait, célját, kudarcát, gazdasági és kulturális jelentőségét.
- Ismerje azt a XI-XIII.századi gazdasági-társadalmi folyamatot, amely Nyugat-Európában a jogilag egységes jobbágyság kialakulásához vezetett.
- Ismerje azt a gazdasági-társadalmi fejlődési folyamatot, amely a XI-XIII.században a termelőerők fejlődése következtében az árutermelés és pénzgazdálkodás kialakulásával a mezőgazdaság és a kézművesipar szétválását eredményezte, s a középkori városok és a városi polgárság kialakulását idézte elő.
- Hasonlítsa össze a tankönyvi szöveg alapján a középkori falvak és városok életét.
- Ismerje a középkori kézművesipar technikai színvonalát, szervezetét (céhek), a középkori távolsági kereskedelem tengeri és szárazföldi útvonalait.

- Fejtse ki az egyház szellemi és gazdasági tevékenységének jelentőségét.
- Ismerje a középkori vallásos világkép jellemzőit, a szerzetesrendek szerepét a nyugati keresztyénség életében, a középkori tudomány (egyetemek, skolasztika) és a latin nyelvű irodalom jelentőségét, továbbá a román stílus és a gótika jellemzőit, kiemelkedő alkotásait.

AZ ÁRPÁD-HÁZI KIRÁLYOK KORA

Az államalapítás. A keresztyén királyság. Géza és Szent István. – Az új rend megszilárdítása* – Az Aranybulla és a tatárjárás. A patrimoniális királyság válsága. – Gazdasági és társadalmi változások a XIII.században. – Az Árpád-kori kultúra

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: államalapítás, a család legidősebb tagjának öröklési joga (seniorátus), az elsőszülött öröklési joga (primogenitúra), koronázás, koronázási jelvények, királyi vármegye, udvarházak, udvarispán, várkatonaság, várispán, nádorispán, királyi tanács, bán, erdélyi vajda, dézsma, trónviszály, pogánylázadás, lovagkirály, törvénytörések, istentörések, előkelők, közrendű szabadok, behurcolt hadifoglyok, szolgák, betelepülések (besenyők, szászok, románok, kunok), királyi birtok, egyházi és világi nagybirtok, udvarházak, udvarispán, birtokadományozás, királyi szolgák (szervisek), Aranybulla, főnemesség (bárok), kiskirályok, köznemesség, jobbágyság, Szent János, Szent László hercege, a tihanyi apátság alapítólevele, Halotti Beszéd, Ómagyar Mária-siralom, bencések, domonkosok, ferencesek, ciszterciák, premonstreiek.
- Ismerje ezeket a neveket: Géza fejedelem, I.(Szent) István, Gizella, II.Szilveszter pápa, Koppány, Ajtony, Gyula, II.Konrád, Imre herceg, Szent Gellért, Vazul, Orseolo Péter, Aba Sámuel, Vata, Vata fia, János, I. András, I.Béla, III.Henrik, Zoltán, I.(Szent) László, Könyves Kálmán, II.András, Gertrúd, Bánk bán, IV.Béla, Dzsingisz kán, Julianus, Batu kán, Csák Máté, III.András, Anonymus, Kézai Simon, Szent Imre, Szent Erzsébet, Szent Margit.
- Ismerje a Történelmi Atlaszban és a megfelelő falitérképen ezeket a földrajzi neveket: Erdély, Temes-vidék, Esztergom, Fehérvár, Veszprém, Tihany, Vértes hegység, Pozsony, Horvátország, Dalmácia, Halics, Julianus útja Magna Hungariába, a mongol-tatárok hadmozdulatai, Sajó, Muhi, Zára, Pannonhalma, Pécsvárad, Pécs, Belpátfalva, Lébény, Ják.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
Géza (972-997)
Szent István (997- 1038), 1000.dec.25. vagy 1001 január 1.: István királlyá koronázása
I.(Szent) László (1077-1095)
Könyves Kálmán (1095-1116)
1222:Aranybulla
IV.Béla (1235-1270)
1241-42: tatárjárás, 1241.ápr.11.: a muhi csata
1301: az Árpád-ház kihalása
- Ismerje fel a tanuló Géza és Szent István államalapító tevékenységének, a keresztyén Európához való csatlakozásnak meghatározó jelentőségét a magyarság megmaradása tekintetében,
- Elemezze, hogyan tükröződnek a társadalmi változások Szent István törvényeiben.
- Ismerje fel Szent László és Könyves Kálmán szerepét a keresztyén magyar állam feudális rendjének megszilárdításában.
- Vessék össze a tanulók Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek egyes részleteit,

ismerjék fel, miért enyhíthetett Kálmán király László drákói szigorúságú törvényein.

- Ismerje fel a tanuló azt a gazdasági-társadalmi-politikai folyamatot, amely a feudális társadalom kibontakozásához vezetett a X-XIII. századi Magyar Királyságban.
- Ismerje fel a feudális anarchia elhatalmasodásának okait a XIII.századi Magyarországon.
- Ismerje fel a tanuló az Árpád-házi királyok nagymértékben pozitív külpolitikájának, dinasztikus kapcsolatainak kedvező hatását a Magyar Királyság jelentős európai hatalommá válásában,
- Ismerje fel az Árpád-kori Magyar Királyság nyitottságát az idegenek befogadására.
- Ismerje fel az Árpád-házi királyok honvédelmi harcainak jelentőségét.
- Rajzolják térképbe, milyen védekező harcokat folytatott az Árpád-kori Magyarország.
- Vázolja a tanuló a tatárok sikereinek okait.
- Ismerje fel IV.Bélának, a második honalapítónak történelmi nagyságát a tatárjárással elpusztított ország újjáépítésében.
- Ismerjék fel a tanulók annak jelentőségét, hogy a nemrég Európát végigpusztító pogány magyarság az Árpád-korban már a szentek egész sorát adta a nyugati keresztyénségnek.
- Gyűjtsenek és mutassanak be képeket az Árpád-kori kultúra emlékeiből.

A KÉSŐ KÖZÉPKOR (XIV-XV.SZ.)

A rendi monarchia Nyugat-Európában. Rendi országgyűlések* – Európa régiói – Háborúk, járványok, parasztfelkelések a középkor alkonyán. – Itália: a humanizmus és a reneszánsz* – Az európai népek küzdelme a mongol és a török hódítások ellen. – A Balkán népei és az orosz társadalom

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: királyi bíróság, középkori zsoldos hadsereg, parlament, rendek (lordok, főpapság, főnemesség), királyi hivatalok, hivatalnokok, középnemesség, városok képviselői rendiség, rendi monarchia, rendi képviselő, Magna Charta, a pápák avignoni fogsága, százéves háború, visszahódítás (reconquista), pestisjárvány, parasztfelkelés, husziták, huszitizmus, zsinat, szultán, pasa, szpáhi, janicsár, manufaktúra, humanizmus, reneszánsz.
- Ismerje ezeket a neveket: Jeanne d'Arc, Tudor-ház, Wat Tyler, Wycliff, Habsburgok, Luxemburgi Zsigmond, Jagellók, Dante, Petrarca, Boccaccio, Leonardo da Vinci, Raffaello, Michelangelo, Gutenberg, Dürer, III.Iván.
- Ismerje ezeket a földrajzi helyeket a XIV-XV.sz.viszonyait feltüntető térképen: Anglia, Franciaország, Ibériai-félsziget, Német-római Császárság, Csehország, Lengyelország, Litván Nagyfejedelemség, Konstanz, Mongol Birodalom, Oroszország, Oszmán-török Birodalom, a Balkán országai, Bizánc (Konstaninápoly, Isztambul), Szicília, Nápoly, Egyházi Állam, Velence, Genova, Milano, Firenze.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1215: A Magna Charta Angliában
 - 1240: Kijevet elfoglalják a mongol-tatárok
 - 1302: Az első francia rendi gyűlés
 - 1339-1453: A százéves háború
 - XIV-XV.sz.:A rendi monarchia kialakulása Nyugat-Európában
 - 1415 : A konstanzi zsinat.Husz János megégetése
 - 1453 : Bizánc eleste
 - 1480 : Oroszország felszabadul a mongol iga alól (III.Iván)
 - XV. sz. közepe : Gutenberg János, a könyvnyomtatás.
- Értelmezze a tanuló a rendi monarchia, a rendiség, a rendi országgyűlés fogalmát.

- Hasonlítsa össze a feudális anarchia és a rendi monarchia társadalmi, politikai, gazdasági viszonyait.
- Elemezze a parasztfelkelések okait és Husz János tanait.
- Mutassa be a térképen Európa nagy régióit.
- Jellemezze az Oszmán-török Birodalom katonai jellegű feudális viszonyait, a szultán korlátlan hatalmát. Értelmezze, miért volt képes az oszmán-török hadsereg hatalmas hódításokra.
- Készítsen rajzos vázlatot a reneszánsz építészeti stílus jellemzőiről.

AZ ANJOUK KORA

Károly Róbert bel-és külpolitikája – Nagy Lajos bel-és külpolitikája* – Az Anjou-kor gazdasága és társadalma. – Az Anjou-kori kultúra

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: bandérium, banderiális hadsereg, regálé, kapuadó, árumezállító jog, harmincadvám, bányabér, perszonalunió, ősiség, kilenced, pallosjog, úriszék, mezőváros, szabad királyi város, bányaváros, jogilag egységes jobbágyság, a pénzverés monopóliuma, aranyforint, királytalálkozó, bogumil eretnokség
- Ismerje ezeket a neveket: Károly Róbert, I.(Nagy) Lajos, Bécsi Képes Krónika, Kolozsvári Márton és György, Sárkányölő Szent György.
- A korabeli viszonyokat ábrázoló térképen ismerje fel ezeket a földrajzi helyeket: Temesvár, Felvidék, Rozgony, Kassa, Visegrád, Buda, Sopron, Pozsony, Diósgyőr, Halics, Nápoly, Dalmácia, Bosznia, Szerbia, Havasalföld, Bulgária, Prága, Krakkó, Bécs, Párizs, Bologna, Pécs.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1301-1342: Károly Róbert uralkodása
 - 1342-1382: I.(Nagy) Lajos uralkodása
 - 1335: A visegrádi királytalálkozó
 - 1351: Az ősiség és kilenced törvénye
- Hasonlítsa össze az Árpád-kori hadsereget a Károly Róbert által újjászervezett haderővel.
- Fejtse ki, miért volt hasznos az egész országra nézve a királyi jövedelmek növelése.
- Elemezze, hogyan tükröződnek a társadalmi változások az 1351. évi törvényekben.
- Statisztikai adatok, diagramok segítségével elemezze a lakosság számának alakulását az államalapítástól a XIV.sz. végéig.
- Értelmezze a visegrádi királytalálkozó külpolitikai jelentőségét.
- Értékelje Nagy Lajos hadjáratainak kedvező és kedvezőtlen következményeit.

LUXEMBURGI ZSIGMOND, A HUNYADIAK ÉS A JAGELLÓK KORA

Zsigmond és a rendek* Védekezés az oszmán-török terjeszkedés ellen. Hunyadi János. – Hunyadi Mátyás központosítási kísérlete* – A magyar reneszánsz. Mátyás udvara* – A Jagellók kora: a központosított hatalom összeomlása, Dózsa parasztháborúja, a mohácsi vész. II. Lajos.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: bárói ligák, oligarcha, erdélyi vajda, bán, főnemes, köznemes, huszitizmus, husziták, pénzrontás, telekkatonaság, kancellária, kormányzó, kincstartóság, királyi bíróság, "fekete sereg", központosított királyi hatalom, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, Corvin-kódex, rendi anarchia, röghöz kötés, familiárisok, végvár, kormányzó, huszita Biblia

- Ismerje ezeket a neveket: Luxemburgi Zsigmond, Lépes György, Budai Nagy Antal, Ozorai Pipo, I. Ulászló, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, Kinizsi Pál, Vitéz János, Janus Pannonius, II. Ulászló, Bakócz Tamás, Dózsa György, Szapolyai János, II. Lajos, Tomori Pál, II. Szulejmán.
- Ismerje fel a korabeli viszonyokat bemutató térképen ezeket a földrajzi helyeket: Buda, Visegrád, Bártfa, Eperjes, Körmöcbánya, Selmezbánya, Besztercebánya, Nagyszeben, Brassó, Nikápoly, Galambóc, Balkán hegység, Várna, Rigómező, Nándorfehérvár, Csehország, Szilézia, Ausztria, Rákosmező, Temesvár, Zimony, Szabács, Jajca, Mohács.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1387-1437: Zsigmond uralkodása
 - 1437 : Parasztfelkelés Erdélyben
 - 1442: Hunyadi első harcai a törökkel
 - 1443-44: A "hosszú hadjárat "
 - 1444: A várnai vereség
 - 1448: A rigómezei vereség
 - 1456: A nándorfehérvári diadal
 - 1458-1490: Hunyadi Mátyás uralkodása
 - 1514: Dózsa parasztháborúja
 - 1526: A mohácsi csatavesztés
- Készítsen vázlatot Zsigmond uralkodásának legfontosabb eseményeiről.
- Tartson beszámolót a Hunyadi család felemelkedésének útjáról.
- Ismerje fel, hogy Zsigmond, Hunyadi János küzdelme a török ellen nemcsak a magyarság, hanem a balkáni népek érdekeit is szolgálta.
- Értékelje Mátyás társadalmi, gazdasági, külpolitikai és kulturális törekvéseit, történelmi jelentőségét.
- Elemesse a kül- és belpolitikai tényezők, a széthúzó erők szerepét a magyar állam hanyatlásában és bukásában.
- Vázolja fel a középkori feudális magyar állam bukásához vezető okokat.

A KORAÚJKOR (XVI-XVIII.SZ.)

A nagy földrajzi felfedezések és következményeik. – Európai és Európán kívüli kultúrák találkozása. – A reformáció. – Katolikus megújulás és ellenreformáció*. A barokk. – A gyarmatosítás. Az atlanti hatalmak felemelkedése. A világkereskedelem kezdetei* – Az abszolutizmus. A modern állam kialakulása. – A hatalmi viszonyok átrendeződése Európában*. Háborúk és hadseregek a kora újkorban.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: földrajzi felfedezés, területi széttagoltság, a parasztság differenciálódása, zsellér, bekerítés, a parasztság földtől való megfosztása, manufaktúra (munkamegosztás), reformáció, protestánsok, katolikus egyház, református egyház, evangélikus egyház, antitrinitarizmus, unitáriusok, anabaptizmus, anglikán egyház, ellenreformáció, katolikus megújulás, jezsuita rend, piarista rend, gyarmatosítás, ültetvény, aztékok, inkák, indiánok, vallásháború, árforradalom, tőkefelhalmozás, kereskedelmi és ipari tőke, bérmunkás, abszolút monarchia, hugenották, merkantilista gazdaságpolitika, barokk stílus.
- Ismerje ezeket a neveket: Vasco da Gama, Kolumbusz Kristóf, Amerigo Vespucci, Magellán, Luther, Kálvin, Zwingli, Melanchton, Beza, Servet, Loyolai Szent Ignác, Rembrant, Rubens, Velasquez, Bernini, Monteverdi, Bach, Händel, Cortez, Pizzaro, VIII. Henrik, I. Erzsébet, Bourbonok, Kopernikusz, Kepler, Galilei, Newton,

Shakespeare.

Ismerje fel a térképen ezeket a XV-XVI-XVII.századi földrajzi helyeket: Észak-, Közép-

- és Dél-Amerika, Afrika, India, Kína, Japán, Spanyolország, Portugália, Német-római Császárság, Wittenberg, Genf, Németalföld, Hollandia, Anglia, London, Svédország, Habsburg Birodalom, Lengyelország, Török Birodalom,
- Ismerje ezeket az évszámokat:
1492 : Amerika felfedezése (Kolumbusz Kristóf)
1517: Luther fellépése, a reformáció kezdete
1536: Kálvin Institúciójának megjelenése
XVI-XVII.sz.: A feudális abszolutizmus kialakulása Európában
1588: A spanyol tengeri uralom vége
1609 : Hollandia megalakulása.
- Gyűjtse össze a felfedezések technikai és tudományos feltételeit.
- Ismerje a nagy földrajzi felfedezések történelmi alakjainak nevét, a legfontosabb felfedezéseket és azok jelentőségét az emberiség történetében.
- Értékelje az egymástól eltérő kultúrák kölcsönhatásának jelentőségét.
- Ismerje a reformáció nagy történelmi alakjainak nevét, különböző irányzatait a vallási mozgalom történelmi jelentőségét.
- Ismerje fel a reformáció és a katolikus megújulás hatását a nemzeti kultúra, az iskolázás, a nemzeti nyelvű irodalom fejlődésére.
- Ismerje fel a gyarmatosítás, a világkereskedelem, a világpiac kialakulásának jelentőségét, és súlyos következményeit az őslakosság számára.
- Olvassa le a térképről, melyek voltak a legnagyobb gyarmattartó hatalmak.
- Értelmezze a feudális abszolutizmus fogalmát.
- Mutassa be a hadsereg fejlődésének főbb szakaszait a kora középkortól a XVIII. századig.

MAGYARORSZÁG A KORAÚJKORBAN

Az ország három részre szakadása. Szapolyai János és I. Ferdinánd* – A három részre szakadt ország élete. – Az Erdélyi Fejedelemség (Bocskai István és Bethlen Gábor)* – A reformáció Magyarországon. – A török kiűzése* – Gazdasági és társadalmi változások. Népeség és környezet. – II.Rákóczi Ferenc szabadságharca. A szatmári béke.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: kettős királyválasztás, trónfosztás, végvári katonaság, históriás ének, református kollégium, szarvasmarha export, agrár termékek keresletnövekedése (agrárkonjunktúra), majorsági gazdálkodás, robotnövelés, úriszék, örökös jobábagyság, protestáns üldözés, felségárulási per, hajdúk, hajdúvárosok, összeesküvés, kurucok, labancok, Szent Liga, nemzeti összefogás, trónfosztás.
- Ismerje ezeket a neveket: Szapolyai János, I. Ferdinánd, János Zsigmond, Fráter György, Jurisics Miklós, Losonczy István, Szondi György, Dobó István, Zrínyi Miklós, a szigetvári hős, Tinódi Sebestyén, Balassi Bálint, Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós, a költő, a politikus, a hadvezér, Thököly Imre, Zrínyi Ilona, II.Rákóczi Ferenc, Esze Tamás, Botyán János, Comenius, Apáczai Csere János, Michael de Ruyter.
- Ismerje fel a térképen ezeket a földrajzi helyeket: királyi Magyarország, török hódoltság, Erdélyi fejedelemség, végvári vonal, Buda, Várad, Kőszeg, Temesvár, Drégely, Eger, Gyulafehérvár, Bécs, Zsitvatorok, Debrecen, Sárospatak, Pápa, Nagyenyed, Nagyszombat, Zrínyiújvár, Eszék, Szentgotthárd, Vasvár, Bécsújhely, Felső-

Magyarország, Hegyalja, Tiszahát, Munkács, Ónod, Szatmár.

- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1541: Buda török kézre kerül. Az ország három részre szakad.
 - 1552: A nagy török hadjárat: Temesvár, Drégely, Eger.
 - 1566: Szigetvár eleste.
 - 1604-1606: A Bocskai-felkelés.
 - 1613-1629: Bethlen Gábor fejedelemsége.
 - 1621: A nikolsburgi béke
 - 1645: A linzi béke
 - 1657: A lengyelországi hadjárat
 - 1660: Várad eleste
 - 1664: A vasvári béke
 - 1671-81: A gyászévtized
 - 1674: A pozsonyi véstörvényszék
 - 1676: A gályarabok kiszabadítása
 - 1678: Thököly felkelése
 - 1683: Bécs ostroma
 - 1686: Buda visszavétele.
 - 1690: Diploma Leopoldium
 - 1691: Explanatio Leopoldina
 - 1697: A zentai csata
 - 1699: A karlócai béke
 - 1703: A Rákóczi-szabadságharc kezdete.
 - 1707: Az ónodi országgyűlés: a Habsburg-ház trónfosztása.
 - 1711: A szatmári béke.
- Ismerje a tanuló a magyar történelem 1526-tól 1711-ig tartó időszakának fő jellemzőit: az állami egység és az önállóság hiányát, a török és a Habsburg uralom súlyos következményeit az európai fejlődéstől való lemaradás és a magyar népesség pusztulása tekintetében.
- Ismerje a török és a Habsburg-ellenes honvédő és függetlenségi harcoknak, a kiemelkedő személyeknek és a néptömegeknek történelemformáló szerepét, a hazafiság követendő példáit.
- Értékelje, milyen szerepet töltött be az Erdélyi Fejedelemség a három részre szakadt Magyarországot.
- Gyűjtsön adatokat, milyen hatással volt a reformáció az irodalomra, a könyvnyomtatásra, az iskoláztatásra.
- Tartson beszámolót Zrínyi Miklós politikai elképzeléseiről.
- Elemezze a török kiűzésének következményeit. Rendszerezze a Rákóczi-szabadságharc okait!

11. évfolyam

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, elnevezéseket: Jognyilatkozat, puritánok, presbiteriánusok, independensek, “bostoni teadélután”, függetlenségi háború, az Amerikai Egyesült Államok Függetlenségi Nyilatkozata, alkotmány, nemzet, abszolutizmus, rendek, rendiség, harmadik rend, rendi gyűlés, nemzetgyűlés, Bastille, alkotmányos királyság, konvent, girondisták, jakobinusok, terror, diktatúra, nagypolgárság, kispolgárság, emigráció, reakció, Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata,

Marseillaise, katonai diktatúra, császárság, Code Napoleon, kontinentális zárlat, “Szent Szövetség”, vetésforgó, ipari forradalom, gyáripar, iparváros, tőkések (burzsoázia), bérmunkások (proletariátus), parlamentáris demokrácia, liberalizmus, nacionalizmus, szocializmus, romantika.

- Ismerje ezeket a neveket: B.Franklin , Washington, XVI.Lajos, Danton, Robespierre, Marat, Saint-Just, Bonaparte Napóleon, Nelson, Kutuzov, Wellington, Metternich, Marx ,Engels, Delacroix, Goya , Goethe, Byron, Victor Hugo,Beethoven, Chopin, Liszt Ferenc, Wagner, Watt, Fulton, Stephenson, Morse.
- Legyen képes a témakörrel kapcsolatos térbeli tájékozódásra a térképen.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1775-1783. Az észak-amerikai függetlenségi háború
 - 1789. júl. 14. A Bastille bevétele
 - 1792. A valmy-i ütközet
 - 1793-1794. A jakobinus diktatúra Franciaországban
 - 1804. Napóleon császárrá koronázása
 - 1815. Waterloo (Napóleon bukása)
 - 1814-1815. A bécsi kongresszus: a “Szent Szövetség”
 - 1848-1849. Forradalmak Európában
- A Függetlenségi Nyilatkozat alapján ismertesse az amerikai függetlenségi háború legfontosabb okait.
- Mondjon véleményt XVI.Lajos, Robespierre, Napóleon egyéniségéről.
- Térképvázlaton ábrázolja, hogyan hatottak egymásra az 1848-as forradalmak.
- Sorolja fel az ipari forradalom legfontosabb találmányait.
- Elemezze a kor szellemi áramlatainak hatását az 1848-as forradalmakra.
- Ismerje a romantika fő jellemzőit, kiemelkedő művészeinek nevét.

A POLGÁROSODÁS KEZDETEI MAGYARORSZÁGON (1790-1849)

A francia forradalom és a napóleoni háborúk hatása Magyarországon* – Magyarország a polgári átalakulás küszöbén* – A reformkor – Nemzeti kultúránk kibontakozása* – Forradalom – A szabadságharc kezdete – Általános támadás Magyarország ellen – A szabadságharc tetőpontja – A szabadságharc leverése.

- Ismerje a tanuló ezeket a fogalmakat: királyi kancellária, helytartótanács, kamara, állandó hadsereg, Pragmatica Sanctio, Carolina Resolutio, vándormozgalom, bevándorlás, betelepítés, határőr vidék, soknemzetiségű ország, vámrendelet, kettős vámhatár, hadiadó, porció, forspont, háziadó, felvilágosult abszolutizmus, úrbéri rendelet (urbárium), tanügyi reform (Ratio Educationis), “kalapos király”, kerületi igazgatási rendszer, türelmi rendelet, jobbágyrendelet.
- Ismerje ezeket a neveket: III. Károly, Mária Terézia, Kaunitz, Hadik András, II. József, Bessenyei György, Kazinczy Ferenc, Batsányi János.
- Ismerje fel a térképen ezeket a földrajzi helyeket: a Habsburg Birodalom és Magyarország a XVIII. században; Határőrvidék; Erdély.
- Készítsen vázlatot a Habsburg Birodalmon belüli magyar államszervezet felépítéséről.
- Statisztikai adatok, pl. II.József népszámlálásának adatai (lásd: A magyarok krónikája 1995. 343. oldal) alapján vonjon le következtetéseket a nemzetiségi összetétel megváltozásáról.
- Foglalja össze a parasztság helyzetének alakulását az Árpád-kortól a XVIII.századig.

- Mutassa be a felvilágosult abszolutizmus hatását Magyarország gazdasági és kulturális életére.
- Értékelje a Türelmi rendelet hatását a magyarországi protestantizmusra.

A NEMZETÁLLAMOK ÉS AZ IMPERIALIZMUS KORA (1849-1914)

Az orosz-francia vetélkedés – Olasz és német egység – Polgárháború az Egyesült Államokban – Japán modernizációja – Gyarmatbirodalmak kialakulása* – Boldog békeidők* – Hatalmi átrendeződés Európában – A “keleti kérdés” és a Balkán – A kor művészeti irányzatai.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, elnevezéseket: magyar jakobinusok, Vérmező, nyelvújítás, cenzúra, alsó tábla, felső tábla, Tudományos Akadémia, államnyelv, örökváltság, közteherviselés, ellenzék, márciusi ifjak, haladók, maradiak, érdekegyesítés, Védegylet, Ellenzéki Párt, Fiatal Magyarország, radikális demokraták, a 12 pont, sajtószabadság, nemzetőrség, Batthyány-kormány (felelős magyar minisztérium), áprilisi törvények, jobbágyszabadság, választójog, honvédség, Honvédelmi Bizottmány, olmützi alkotmány, tavaszi hadjárat, trónfosztás, Függetlenségi nyilatkozat, Szemere-kormány, fegyverletétel.

Ismerje ezeket a neveket: I.Ferenc, Martinovics Ignác, Hajnóczy József, Batsányi János,

- Kazinczy Ferenc, Széchenyi István, Wesselényi Miklós, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, Eötvös József, Petőfi Sándor, Vasvári Pál, Tácsics Mihály, Csokonai. Vitéz Mihály Fazekas Mihály, Vörösmarty Mihály, Körösi Csoma Sándor, Reguly Antal, Bolyai Farkas, Bolyai János, Barabás Miklós, Markó Károly, Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Klauzál Gábor, Szemere Bertalan, Mészáros Lázár, Jellasics, Móga János, I.Ferenc József, Windischgraetz, Görgei Artúr, Bem József, Damjanich János, Klapka György, Dembinszki, Haynau, Paszkievics, Rüdiger.

Ismerje fel a térképen ezeket a helyeket: Pest, Buda, Pákozd, Schwechat, Branyiszközi-

- hágó, Debrecen, Kápolna, Hatvan, Tápióbecske, Isaszeg, Vác, Nagysalló, Komárom, Kolozsvár, Vízakna, Nagyszeben, Brassó, Segesvár, Szeged, Arad, Temesvár, Világos.
- Ismerje ezeket az évszámokat:

1795: A magyar jakobinusok kivégzése
 1844: A magyar nyelv hivatalossá tétele
 1848. márc. 13.: A bécsi forradalom
 1848. márc. 15.: A pesti forradalom
 1848. ápr. 11.: Az áprilisi törvények
 1848. szept. 29: A pákozdai csata
 1848. okt. 6. : A második bécsi forradalom
 1848. december: Windischgraetz támadása
 1849. márc.-máj.: A tavaszi hadjárat
 1849. máj. 21.: Budavár bevétele
 1849. ápr. 14: A Habsburg-ház trónfosztása, a Függetlenségi Nyilatkozat
 1849. júl. 31: A segesvári ütközet
 1849. aug. 9: A temesvári vereség
 1849. aug. 13: A világosi fegyverletétel

- Ismerje a magyar jakobinus mozgalom célkitűzéseit.
- Értelmezze, mit jelentenek a háborúk gazdasági szempontból, ha a határokon belül, illetve kívül zajlanak,

- Ismerje Széchenyi reformprogramjának legfontosabb tételeit, gyakorlati alkotásait.
- Források alapján ismertesse a reformkor kiemelkedő politikusainak eszméit.
- Ismerje Kossuth érdekegyesítési és iparfejlesztési politikájának lényegét.
- Vesse egybe a magyar nemzeti megújulást a nemzetiségek törekvéseivel.
- Gyűjtsön képeket a reformkor életéről.
- Ismerje az 1848.március 15-i forradalom eredményeit és az 1848-49. évi szabadságharc legfontosabb eseményeit és jelentőségét.
- Mutassa be az áprilisi törvények alapján a polgári átalakulást hazánkban.
- Készítsen térképvázlatot a szabadságharc valamelyik hadjáratáról.

A POLGÁROSODÁS KIBONTAKOZÁSA MAGYARORSZÁGON (1849-1914)

A neoabszolutizmus időszaka – A kiegyezés – A dualizmus megszilárdulása* – A tőkés gazdaság fejlődése – A magyar társadalom a dualizmus korában* – Szociális feszültségek – A dualizmus korának nemzetiségi politikája – A dualizmus válsága – Művelődés, tudomány, művészet – Budapest világvárossá fejlődése

A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, elnevezéseket: polgárháború, rabszolga-

- felszabadítás, szabad verseny, középosztály, proletariátus, munkásarisztokrácia, anarchista, szocialista munkásmozgalom, szakszervezet, tömegpárt, Internacionálé, szociáldemokrácia, kommün, kultúrharcc, keresztény szocializmus, monopólium, finánc-tőke, monopolkapitalizmus, tőkekivitel, egyenlőtlen fejlődés, imperializmus, hármass szövetség, központi hatalmak, antant, realizmus, naturalizmus, impresszionizmus.
- Ismerje ezeket a neveket: III.Napoleon, I.Miklós, Garibaldi, Cavour, Bismarck, I.Vilmos,
- Lincoln, Marx, Engels, Dickens, Tolsztoj, Dosztojevszkij, Csehov, Cezanne, Van Gogh, Rodin, Verdi, Csajkovszkij, Debussy, Pasteur, Röntgen, Koch, Siemens, Benz, Diesel, Bell, Edison, Marconi, Wright testvérek, Darwin, Zola,
- Ismerje fel a térképen a témakör eseményeivel összefüggő történelmi tér változásait.
- Gyűjtse össze a kor kiemelkedő tudósainak, művészeinek, íróinak nevét, a feltalálókat, találmányokat.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1852-1870 : III.Napóleon császársága
 - 1853-1856: A krími háború
 - 1859: A francia-olasz-osztrák háború
 - 1861: Jobbágyfelszabadítás Oroszországban
 - 1861: Az olasz királyság kikiáltása
 - 1861-1865: Az észak-amerikai polgárháború
 - 1866: A porosz-osztrák háború
 - 1870: A teljes olasz egység megvalósulása
 - 1870-1871: A francia-porosz háború
 - 1871. jan.: A Német Császárság kikiáltása
 - XIX.sz.második fele: Az ipari forradalom második szakasza: monopolkapitalizmus
 - 1882: A hármass szövetség megalakulása
 - 1904: Entente Cordiale
 - 1908-1914: A balkáni válság
- Ismerje az egységes Olasz– és Németország létrejöttének legfontosabb mozzanatait, jelentőségét.

- Fejtse ki véleményét arról, miért válhatott az Amerikai Egyesült Államok gazdasági és politikai nagyhatalommá.
- Ismerje, hogyan vált Japán nagyhatalommá.
- Ismerje az ipari forradalomnak a XIX.sz.második felében előidézett hatását a gazdaság minden területén.
- Elemezze a XIX.századi államok működésének új vonásait.
- Elemezze a gyarmatosítás hatásait.
- Ismerje fel a nagyhatalmi törekvések, a háborús szövetségek kialakulásának okait.

A POLGÁRI ÁTALAKULÁS KORA (XVII. SZ.KÖZEPE – 1849)

Az angol polgári forradalom* – A felvilágosodás és hatása – Felvilágosult abszolutizmusok – Európa határain túl – Az Amerikai Egyesült Államok függetlenségi háborúja – A mezőgazdasági és az ipari forradalom – A nagy francia forradalom* – Napóleon császársága* – A "Szent Szövetség " Európája – Az 1848-49-es forradalmak – A modern társadalmak születése* – A XIX. század uralkodó eszméi

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, elnevezéseket: aradi vértanúk, Bach-rendszer, passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, Osztrák-Magyar Monarchia, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, cseléd, napszámos, agrárproletár, nagygazda, középbirtokos paraszt, szegényparaszt, dzsentri, nagybirtokos, nagypolgárság, kispolgárság, munkásosztály, Általános Munkásegylet, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népiskolai törvény, nemzetiségi törvény, asszimiláció, millennium, kivándorlás, csendőrség.
- Ismerje ezeket a neveket: Haynau, I.Ferenc József, Deák Ferenc, Bach, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Mocsáry Lajos, Eötvös Lóránd, Jedlik Ányos, Bláthy Ottó, Déri Miksa, Bánki Donát, Csonka János, Puskás Tivadar, Kandó Kálmán, Ybl Miklós, Schulek Frigyes, Steindl Imre, Hauszmann Alajos, Madarász Viktor, Székely Bertalan, Benczúr Gyula, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál, Arany János, Vajda János, Jókai Mór, Kemény Zsigmond, Madách Imre, Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, Ady Endre, Móricz Zsigmond.
- Ismerje fel a térképen: Osztrák-Magyar Monarchia, "Viharsarok", Fiume, Galícia.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1849.okt.6.: A szabadságharc 13 tábornokának és Batthyány Lajosnak kivégzése
 - 1850-1859: A Bach-rendszer
 - 1853: A jobbágyfelszabadítás megerősítése
 - 1867: A kiegyezés
 - 1873. jan. 1: Buda, Óbuda, Pest egyesítése
 - 1875-1890: Tisza Kálmán miniszterelnöksége
 - 1890: Az ipari forradalom kiteljesedése Magyarországon
 - 1890: A Magyarországi Szociáldemokrata Párt megalakulása
 - 1896: A millennium
 - 1905-től A dualizmus válsága
 - 1905. szept. 15: Munkástüntetés Budapesten
 - 1912. május 23: Tömegtüntetés a fővárosban
- Gyűjtsön adatokat a könyvtárból a szabadságharc bukása utáni ellenállás különböző formáira.
- Vessen össze egy, a kiegyezés előnyeit és egy, a kiegyezés hátrányait hangsúlyozó forrást. Próbáljon következtetni, mi lehet az oka az ellentétes értékelésnek.

- Fejtse ki, miért válhatott Budapest rövid idő alatt világvárossá.
- Gyűjtsön a korabeli politikai rendszert bíráló szépirodalmi műveket.
- Kísérje nyomon egy magyarországi nemzetiség történetét a XVIII.századtól 1914-ig.
- Gyűjtsön adatokat a kivándorlás fokozódásáról.

12. évfolyam

AZ I. VILÁGHÁBORÚTÓL A NAGY VÁLSÁGIG (1914-1929)

Az első világháború – A Versailles-i békerendszer -Politikai fordulatok Oroszországban, a Szovjetunió megalakulása – Nyugati demokráciák a háború után* – A közép-európai régió* – Modern idők.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat és elnevezéseket: központi hatalmak, antant, militarizmus, pacifizmus, szarajevói merénylet, “villámháború”, világháború, állóháború, versailles-i békerendszer, Népszövetség, polgári demokratikus forradalom, Ideiglenes kormány, szovjetek, kettős hatalom, bolsevikok, szocializmus, kommunizmus, Népbiztosok Tanácsa, dekrétum, szovjet kongresszus, polgárháború, intervenció, “vörösök”, “fehérek”, hadikommunizmus, új gazdaságpolitika (NEP), Szovjet-Oroszország, Szovjetunió, parlamenti demokrácia jobboldal, baloldal, utódállamok, kisantant, infláció.
- Ismerje ezeket a neveket: Clemenceau, Wilson, Lloyd George, Lenin, Trockij
- Hasonlítsa össze Európa háború előtti és a békeszerződés utáni térképét.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1914-1918: Az első világháború
 - 1917. febr.: Az orosz forradalom győzelme, a cárizmus megdöntése
 - 1917.okt: A bolsevik hatalomátvétel
 - 1918 ősze: A központi hatalmak kapitulációja
 - 1919: A versailles-i békerendszer kidolgozása
 - 1922: A Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségének megalakulása
- Elemezze az első világháborúban szembenálló országok háborús célkitűzéseit. Alkosson véleményét ezekről.
- Szakkönyvekben nézzen utána, milyen haditechnikai újításokat alkalmaztak az első világháborúban.
- Mutassa meg a térképen a háború legfontosabb frontjait.
- Ismerkedjen meg könyvekből a háború tárgyi emlékeivel és a társadalom életét ábrázoló képekkel.
- Készítsen összehasonlító kronológiai táblázatot az 1917-1929 közötti időszak fontosabb európai eseményeiről.
- Gyűjtsön információkat a két világháború közötti életmód változásairól (pl. a nők új szerepe, a sportok, a film elterjedése).

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ÉS MAGYARORSZÁG. A TRIANON UTÁNI ORSZÁG ÉLETE (1914-1929)

Az ország a háborúban – polgári demokratikus forradalom – Tanácsköztársaság – Az ellenforradalmi rendszer kialakulása – A bethleni konszolidáció* – Társadalom, életmód, kultúra*

- Ismerje a tanuló ezeket a fogalmakat, elnevezéseket: Magyar Nemzeti Tanács, polgári demokratikus forradalom, Károlyi-kormány, demarkációs vonal, Kommunisták Magyarországi Pártja, Vix-jegyzék, Magyarországi Szocialista Párt, államcsíny, Magyarországi Tanácsköztársaság, Forradalmi Kormányzótanács, statárium, vörös terror, Vörös Hadsereg, proletárdiktatúra, ellenforradalom, különítményesek, fehér terror, kormányzó, trianoni békediktátum, kisantant, utódállamok, Bethlen-kormány, konszolidáció, pengő, antiszemitizmus, irredentizmus, revizionizmus, Nobel-díj.
- Ismerje a tanuló ezeket a neveket: I. Ferenc József, Tisza István, Ferenc Ferdinánd, IV. Károly, Károlyi Mihály, Kun Béla, Stromfeld Aurél, Horthy Miklós, Huszár Károly, Teleki Pál, Bethlen István, Klebelsberg Kunó, Szent-Györgyi Albert és a kor kiemelkedő íróinak, költőinek képzőművészeinek, zeneszerzőinek, tudósainak neve.
- Ismerje fel a térképen az első világháború frontjait, ahol magyar katonák is harcoltak, a fegyverszüneti tárgyalások színhelyét: Padova, Belgrád, Az antant által meghúzott ideiglenes demarkációs vonalakat, az északi hadjárat és a tiszai offenzíva hadmozdulatait.
- Hasonlítsa össze a térképen a trianoni béke előtti és utáni Magyarország területét.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1914. jún. 28. . A szarajevói merénylet
 - 1914. júl. 28. . A Monarchia hadüzenete Szerbiának .
 - 1918. okt. 24. A Magyar Nemzeti Tanács megalakulása
 - 1918. okt. 31. A polgári demokratikus forradalom győzelme, a Károlyi-kormány megalakulása
 - 1919. márc. 21.: A Magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltása
 - 1920. márc. 1. : Horthy Miklós kormányzóvá választása
 - 1920. jún. 4.: A trianoni békediktátum aláírása
 - 1921 – 1931: Bethlen István miniszterelnöksége
 - 1927. A pengő bevezetése
 - 1927. Olasz-magyar “örök barátsági” szerződés
- Kutassanak fel a családban vagy a lakóhelyen első világháborús emlékeket.
- Elemesse a tanuló a különböző politikai csoportosulások célkitűzéseit az őszirózsás forradalom győzelme után.
- Dokumentumok elemzésével alkosson véleményt a Tanácsköztársaság legfontosabb intézkedéseiről.
- Vesse össze a vörös terror és a fehér terror megnyilvánulásait.
- Csoportosítsa a Bethlen-kormány legfontosabb intézkedéseit.
- Ismertesse, milyen hatással volt Magyarország életére a trianoni béke.
- Számoljon be a korszak kiemelkedő szellemi teljesítményeiről.

A NAGY VILÁGVÁLÁSÁGTÓL A II: VILÁGHÁBORÚ VÉGÉIG (1929-1945)

A Szovjetunió* – A fasizmusok* – A nagy gazdasági világválság – A német nemzetiszocializmus* – Az Egyesült Államok* – A nyugati demokráciák – A nemzetközi helyzet – A második világháború

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, elnevezéseket: tervgazdaság, pártállam, személyi kultusz, sztálinizmus, koncepció per, GULAG, kulák, kolhoz, fasizmus, nemzeti szocializmus, (nácizmus), kancellár, Führer, fajelmélet, Auschwitz, SS, Gestapo, koncentrációs tábor, Holocaust, nagy gazdasági világválság, New Deal, spanyol polgárháború, népfront-politika, be nem avatkozási politika, Berlin-Róma tengely,

Antikomintern Paktum, Anschluss, müncheni konferencia, antifasiszta ellenállás, antifasiszta koalíció, szövetségesek, totális háború, gettó, megsemmisítő táborok, teheráni, jaltai, potsdami konferencia, második front, normandiai partraszállás (Overlord hadművelet), atombomba, kapituláció, háborús bűnös, nürnbergi per, népfront, kulák, kolhoz, koncepciók per.

- Ismerje ezeket a neveket: Sztálin, Trockij, Mussolini, Hitler, Chamberlain, Roosevel, Churchill, Montgomery, Eisenhower, Rommel, Paulus, Zsukov, De Gaulle.
- A témakörrel kapcsolatos térképismeret.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1922. Mussolini hatalomra jutása
 - 1929. Az első 5 éves terv a Szovjetunióban
 - 1929-1933. A nagy gazdasági világválság
 - 1933-1945. A Roosevel-korszak az USA-ban
 - 1933. január: Hitler Németország kancellárja
 - 1936. Berlin-Róma tengely, Antikomintern Paktum
 - 1937. A sztálini terror csúcspontja
 - 1938. Az Anschluss; a müncheni értekeztet
 - 1939. Csehszlovákia feldarabolása; a szovjet-német megnehtámadási szerződés
 - 1939. szept.1.: Németország megtámadja Lengyelországot
 - 1940. Nyugat-Európa lerothanása
 - 1941. A Balkán lerothanása
 - 1941. jún. 22: Németország megtámadja a Szovjetuniót
 - 1941. dec.. A moszkvai csata
 - 1941. dec. 7: Japán támdás Pearl Harbor ellen
 - 1942. Fordulatok a háború menetében: Midway-szigetek, El-Alamein,
 - 1942-1943. Sztálingrád
 - 1944. jún. 6: A második front megnyitása Normandiában
 - 1945. máj. 8: Az európai háború befejezése
 - 1945. szept. 2.: Japán kapitulációja
- Statisztikai adatok elemzésével mutassa be, mit jelentett a nagy gazdasági világválság a világ vezető nagyhatalmai számára.
- Források segítségével elemezzék a német nemzeti szocializmus alaptéziseit: a fajelméletet, az antiszemitizmust, az antibolsevizmust és a szociális demagógiát.
- Vitassák meg, melyek voltak a sztálini diktatúra kialakulásának okai és legfontosabb jellemzői.
- Hasonlítsa össze a demokratikus államok és a diktatúrák uralmi rendszerét.
- Készítsen kronológiai szinkrontáblázatot az 1929-1939 közötti időszak legfontosabb világtörténeti eseményeiről.
- Készítsen térképázatot a második világháború főbb frontjairól 1940-ben, 43-ban és 45 elején.
- Készítsem kronológiai táblázatot a második világháború legfontosabb eseményeiről.
- Gyűjtsön a második világháborúval kapcsolatos képeket. Készítsen jegyzéket a második világháború irodalmából.
- Hasonlítsa össze az első és a második világháború jellegét.

MAGYARORSZÁG A GAZDASÁGI VILÁGVÁLSÁGTÓL A II. VILÁGHÁBORÚ VÉGÉIG

Kilábolás a válságból – Revíziós sikerek német segítséggel* – Résztvétel a Szovjetunió elleni háborúban – A sikertelen kiugrási kísérlet. A nyilas uralom.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat, elnevezéseket: statárium, nyilas mozgalom, bécsi döntések, revízió, területvisszacsatolás, munkaszolgálat, jegyrendszer, hintapolitika, deportálás, Holocaust, zsidótörvény, második magyar hadsereg, doni (voronyezsi) katasztrófa.
- Ismerje ezeket a neveket: Gömbös Gyula, Teleki Pál, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Szálasi Ferenc.
- Mutassa meg a térképen a területi revízió eredményeit.
- Mutassa meg a térképen a második magyar hadsereg bevetési helyét a szovjet fronton.
- Kísérje nyomon a Történelmi Atlaszban és a falitérképen a. szovjet hadsereg hadműveleteit Magyarországon.
- Mutassa be a világgazdasági válság hatását irodalmi alkotásokkal és korabeli szociográfiai irodalom felhasználásával.
- Vitassák meg, miért érezte a magyar társadalom többsége a revizionizmust igazságos és jogos törekvésnek, s hogyan vezette ez az országot a német politika csapdájába.
- Ismertesse Magyarország német megszállásának okait és következményeit.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1930. szept. 1.: Tömegtüntetés Budapesten
 - 1938: A fegyverkezési program meghirdetése
 - 1938, 1939, 1941: Zsidótörvények
 - 1938-1941: Terület-visszacsatolások
 - 1941. jún. 27.: Hadüzenet a Szovjetunióknak
 - 1941. okt. 6.: Tüntetés a Batthyány örökmécsesnél
 - 1942. febr.: A Történelmi Emlékbizottság megalakulása
 - 1942. márc. 15.: Háborúellenes tüntetés a Petőfi-szobornál
 - 1943. máj.: A Kállay-féle hintapolitika kezdete
 - 1944. márc. 19.: Magyarország német megszállása
 - 1944. jún. A Magyar Front megalakulása
 - 1944. okt.15. Horthy sikertelen kiugrási kísérlete, nyilas uralom
 - 1944. okt.: A Magyar Nemzeti Felkelés Bizottsága tagjainak letartóztatása
 - 1945. febr. 13.: Budapest felszabadulása
 - 1945. ápr. közepe: Az egész ország felszabadulása.

A JELENKOR

A megosztott világ a II. világháború után* – A harmadik világ – Nyugat-Európa – A Szovjetunió – Az Amerikai Egyesült Államok – Kelet-Közép-Európa országai – Közel-Kelet – Távol-Kelet – A tudomány, technika és életmód a XX. század második felében.

- A tanuló ismerje ezeket a fogalmakat: Egyesült Nemzetek Szervezete, hidegháború, KGST, NATO, Varsói Szerződés, Marshall-segély, világgazdaság, európai integráció, koalíció, kommunista diktatúra, demokrácia, népi demokrácia, konfliktus, intervenció, csúcstalálkozó, földreform, a mezőgazdaság kollektivizálása, személyi kultusz, Kominform, fanatizmus, el nem kötelezett országok, katonai tömbök, mikroelektronika, információrobbanás, népességrobbanás, műhold, űrhajózás.
- Ismerje ezeket a neveket: Churchill, Truman, Eisenhower, Sztálin, Tito, Gandhi, Nehru,

Nasszer, Hruscsov, Kennedy, Brezsnyev, Reagan, Bush, Gorbacsov, Mao Ce-tung, Teng Hsziao-ping, Gagarin, Armstrong.

- Ismerje fel a térképen ezeket a földrajzi helyeket: Amerikai Egyesült Államok, Szovjetunió, Nyugat-Európa demokratikus államai, Közép-Kelet-Európa kommunista államai, Izrael, Egyiptom, Irak, Irán, Líbia, Algír, Afganisztán, India, Pakisztán, Kína, Észak-Korea, Dél-Korea, Vietnam, Japán, Kuba, Helsinki, afrikai felszabadult gyarmatok.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1945: Az ENSZ megalakulása
 - 1947: A párizsi békeszerződések
 - 1949: A KGST, a NATO, a Kínai Népköztársaság, az NSZK, az NDK megalakulása
 - 1950-1953: A koreai háború
 - 1953: Sztálin halála
 - 1955: A Varsói Szerződés megalakulása
 - 1956: Az SZKP XX.kongresszusa
 - 1956: A szuezi válság és a forradalom Magyarországon
 - 1961: A berlini fal felépítése
 - 1961: Az el nem kötelezett országok mozgalmának hivatalos megalakulása
 - 1962: A kubai rakétaválság
 - 1964-1973: A vietnami háború
 - 1968: A "prágai tavasz". A Varsói Szerződés öt tagállamának bevonulása Csehszlovákiába.
 - 1975: Helsinki: az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet záróokmányának aláírása
 - 1979: A Szovjetunió afganisztáni intervenciója
 - 1985: Gorbacsov az SZKP főtitkára
 - 1989: Közép-Kelet-Európában megdőlnék a kommunista diktatúrák
 - 1990: A két Németország egyesítése
 - 1991: A Szovjetunió megszűnése, a Független Államok Közössége megalakulása
- Hasonlítsa össze Közép-Kelet-Európa 1945 utáni helyzetét a háború előttivel.
- Statisztikai adatok alapján összegezze az USA nemzetközi hatalmának legfőbb tényezőit,
- Hasonlítsa össze a Szovjetunió háború utáni helyzetét a háború előttivel.
- Értelmezze a hidegháború fogalmát, ismertesse jellemzőit.
- Gyűjtsenek a tanulók információkat a volt gyarmatok helyzetének alakulásáról, a különböző rétegek életmódjáról.
- Készítsen vázlatot néhány európai integrációs szervezet fő feladatairól.
- Elemezze, miben jelentettek változást az SZKP XX.kongresszusának fő tételei.
- Készítsen összehasonlító kronológiai táblázatot az 1945-1990-es időszak legkiemelkedőbb világpolitikai eseményeiről.
- Véleménye szerint milyen okok vezettek a kommunista diktatúrák bukásához.
- Források segítségével bizonyítsa Kína jelentőségét a világpolitikában.
- Tekintse át statisztikai elemzéssel a japán gazdaság fejlődését elemezze a sikerek okait.

MAGYARORSZÁG A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN

A demokratikus átalakulás lehetőségei – Népesedési és nemzetiségi viszonyok – A koalíció és a pártharcok – Az egypárti sztalinista diktatúra kiépítése – Reformerek és sztalinisták* – Az 1956-os forradalom ésszabadságharc

- Ismerje a tanuló ezeket a fogalmakat, elnevezéseket: Ideiglenes Nemzetgyűlés, Ideiglenes Nemzeti Kormány, földosztás, infláció, Független Kisgazdapárt, Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata
- Párt, Nemzeti Parasztpárt, koalíció, Baloldali Blokk, párizsi békeszerződés, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), internálás, Magyar Dolgozók Pártja, egypárti diktatúra, államosítás, termelészövetkezet, terménybeszolgáltatás.
- Ismerje ezeket a neveket: Nagy Ferenc, Tildy Zoltán, Szakasits Árpád, Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Rajk László, Nagy Imre, Maléter Pál, Kádár János, Mindszenty József, Ravasz László. Ordass Lajos.
- Ismerje néhány budapesti felkelőközpont nevét: Corvin köz, Széna tér, Baross tér, Kilián Laktanya.
- Ismerje ezeket az évszámokat:
 - 1944.dec. 20-21: Az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Nemzeti Kormány megalakulása (Debrecen)
 - 1945.márc.: A földreform-rendelet
 - 1945-1948. A koalíciós időszak
 - 1947. febr.: A párizsi békeszerződés aláírása
 - 1947-1948. A nagybankok, nagyüzemek államosítása
 - 1948. A Magyar Dolgozók Pártja megalakulása
 - 1948. Az iskolák államosítása
 - 1949: Egyezmény a református egyház és az állam között
 - 1948-1953. A sztálinista diktatúra
 - 1953-1955 : Nagy Imre reformjai
 - 1956. okt. 23.: A forradalom kezdete
 - 1956. nov. 4. . A forradalom leverése
 - 1958. Nagy Imre és társai kivégzése
- Gyűjtsön adatokat az ország háborús anyagi pusztulásáról és az emberveszteségekről.
- Vitassák meg, mennyiben jelentettek az 1945.évi hadműveletek felszabadulást, mennyiben jelentett megszállást Magyarország számára,
- Hasonlítsa össze az 1945-ös földreformot az 1920-as évekbeli földreformmal.
- Hasonlítsa össze a trianoni és a párizsi békét hazánk szempontjából.
- Elemezze a koalíciós pártok politikai célkitűzéseit.
- Vitassák meg, milyen szerepet játszott a Vörös Hadsereg jelenléte az ország politikai helyzetének alakulásában. Hogyan hatottak a szovjet politikai fordulatok a magyar politikai életre 1945-1956-ig?
- Források alapján elemezzék a parasztság, a munkásság és az értelmiség helyzetét a sztálinista diktatúra időszakában.
- Tárja fel a tanuló az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, ismerje céljait, legfontosabb mozzanatait és kiemelkedő vezetőinek hőseinek nevét, nemzetközi jelentőségét.
- Gyűjtsenek adatokat arról, hogyan értékelték a különböző kortársak az 1956-os forradalmat és az azt követő megtorlást.

A KÁDÁR-KORSZAK ÉS A PÁRTÁLLAM ÖSSZEOMLÁSA

A pártállam visszaállítása – A konszolidáció kezdetei (1960-1963) – A reformok évtizede (1964-1972) – Életmód, életszínvonal* – A megtorpanás és a válság (1973-1985) – A békés rendszerváltozás (1985-1991)

- Ismerje a tanuló ezeket a fogalmakat, elnevezéseket : rögtönítelő bíraskodás, amnesztia, MSZMP, Munkásőrség, KISZ, Hazafias Népfőnt, Állami Egyházügyi Hivatal, Magyar Írók Szövetsége, a mezőgazdaság kollektivizálása, háztáji gazdálkodás, magánszektor, lumpenproletariátus, “puha diktatura”, civil társadalom, Magyar Demokrata Fórum, FIDESZ, Független Kisgazdapárt, Szabad Demokraták Szövetsége, Kereszténydemokrata Néppárt, Ellenzéki Kerekasztal, Magyar Szocialista Párt.
- Ismerje a tanuló ezeket a neveket: Nagy Imre, Kádár János, Hruscsov, Brezsnyev, Gorbacsov, Pozsgay Imre, Németh Miklós, Antall József, Göncz Árpád.
- Készítsenek beszámolót a korszak folyamán bekövetkezett gazdasági és társadalmi változásokról a statisztikai adatok tükrében.
- Csoportosítsák azokat az okokat, amelyek a kommunista hatalom összeomlásához vezettek Magyarországon.
- Ismerje a tanuló ezeket az évszámokat:
 - 1956.dec.11 – 1957.nov.3.: Rögtönítelő bíraskodás
 - 1958-1961: A mezőgazdaság újrakollektivizálása
 - 1958. jún.: Nagy Imre és társai kivégzése
 - 1963: Széleskörű, de nem mindenre vonatkozó amnesztia
 - 1968-1972: “Új gazdasági mechanizmus “
 - 1973: Az olajválság kezdete
 - 1987: A Magyar Demokrata Fórum megalakulása
 - 1988: A demokratikus pártok megalakulása
 - 1989. jun. 16.: Nagy Imre és társainak újratemetése
 - 1989. okt. 23.: A Magyar Köztársaság kikiáltása.
 - 1990 : Szabad, többpártrendszerű választások, az Antall-kormány megalakulása,
 - 1991. június : A szovjet csapatok kivonulása

Társadalmi és állampolgári ismeretek 12.

I. ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

Politika és politikai szocializáció. - Állam és kormányzat. - Helyi önkormányzatok. - Civil társadalom. Egyházak

A tanuló tudja mi a politika. Ismerje az alapfogalmakat. Kísérje figyelemmel a magyarországi pártok működését. Ismerje programjaikat, vezető személyiségeiket. Legyen tisztában a magyar választási rendszerrel. Tudjon élni választói jogával.
Ismerje a demokrácia és a diktatúra különbségeit. Tudja értékelni a demokratikus rendszerek előnyeit. Ismerje a Magyar Köztársaság Alkotmányát.
Legyen tisztában az Országgyűlés működésével. Ismerje a törvényhozás folyamatát. Tudja, hogy mi a feladata a minisztereknek, miniszterelnöknek és a köztársasági elnöknek. Tájékozódjék a sajtó segítségével a kormány működéséről.
Ismerje az igazságszolgáltatás rendszerét. Tudja milyen jogorvoslati lehetőségek állnak az állampolgár számára.
Ismerje a honvédelem feladatait. Legyen tisztában kötelezettségeivel. Ismerje Magyarország legfőbb külpolitikai céljait. Tájékozódjon az Európai Unióról és a NATO-ról. Ismerje az integrációs törekvéseink előnyeit és hátrányait.

Ismerje a helyi önkormányzatok szerepét. Tájékozódjék településének önkormányzatáról. Legyen tisztában az ügyintézés menetével.
Ismerje a civil társadalom lehetőségeit. Tudja, hogy mi a szerepe a civil szerveződéseknek.
Ismerje a Magyarországi Református Egyház szervezetét. Legyen tájékozott az egyházi intézmények feladatairól. Tudja, hogy egyháza alkotó tagjaként milyen lehetőségek állnak rendelkezésére.

II. TÁRSADALMI ISMERETEK

A társadalom szerkezete és a szocializáció. - Társadalmi egyenlőtlenségek. a szociálpolitika. Népeség és népesedés. - Faj, nemzeti és etnikai csoportok - Az életmód. - Oktatás és kommunikáció. Globalizáció

A tanuló: tudja, hogy mivel foglalkozik a szociológia tudománya. Ismerje az alapfogalmakat. Legyen tisztában a társadalom rétegződésével. Ismerje a mai magyar társadalomban végbemenő változásokat. Tudja mi a feladata a szociálpolitikának.
Tudja, hogy mi a társadalmi mobilitás. Legyen tisztában saját mobilitási esélyeivel. Ismerje az alapvető demográfiai folyamatokat és ezek okait.
Ismerje a nemi szocializáció folyamatát. Legyen tisztában a nemek közötti társadalmi különbségek okaival. Tudja, hogy egy család tagjaként, milyen felelőséggel tartozik másokért. Ismerje a háztartás legfőbb feladatait.
Tudjon különbséget tenni faj, nemzet és etnikai csoport között. Ismerje a multikulturális társadalom lényegét. Ismerje a mai magyar társadalom etnikai problémáit. Tájékozódjék a határainkon túl élő magyarok sorsáról. Tudjon érvelni a diszkriminatív véleményekkel szemben.
Ismerje a mai magyar társadalomban megfigyelhető deviáns viselkedési formák okait. Tudja milyen megoldásai lehetnek ezen problémáknak.
Legyen tisztában az oktatás szerepével. Tudja, hogy az iskolai végzettség hogyan növelheti munkaerőpiaci esélyeit. Ismerje a gazdasági élet szereplőit. Tudjon élni a munkavállalói jogokkal.
Ismerjék a tömegkommunikáció szereplőit. Legyen tisztában az információs társadalmak jellemzőivel. Tudja, hogy milyen manipulatív szándékokat szolgálhat a média.
Ismerje lakóhelye szociális viszonyait. Legyen tisztában az urbanizációs folyamat előnyeivel és hátrányaival. Végezzen megfigyelést saját településének fejlődési lehetőségeiről.
Ismerje az alapvető globális veszélyeket. Legyen tisztában a fejlett és a "fejlődő világ" problémáival.